

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
кафедра англійської філології та перекладу
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
кафедра германської філології та методики викладання
іноземних мов

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ
ЛІНГВІСТИЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПРОБЛЕМИ
ПЕРЕКЛАДУ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ПАМ'ЯТІ ДОКТОРА ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК,
ПРОФЕСОРА Д. І. КВЕСЕЛЕВИЧА (1935-2003)

15 травня 2026 р.

Житомир – 2026

УДК: 811.11+821.111+81'25+81'44
С 91

*Рекомендовано до друку
Вченою радою
Житомирського державного університету
імені Івана Франка
(Протокол № 11 від 29 травня 2026 р.)*

Рецензенти:

Людмила Могельницька, кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя Державного університету «Житомирська Політехніка».

Людмила Славова, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Лариса Соловійова, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Поліського національного університету.

Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу: Збірник наукових праць / За заг. ред. М. В. Полховської, Н. Д. Борисенко, Ю. М. Нідзельської. Житомир, 2026. 155 с.

Збірник наукових праць містить результати досліджень науковців з актуальних проблем сучасної лінгвістики та перекладознавства.

Видання розраховане на науковців, аспірантів та студентів старших курсів факультетів та інститутів іноземних мов.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

УДК: 11.11+821.111+81'25+81'44

©Колектив авторів, 2026

©Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

СПІВГОЛОВИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Жуковська В. В. – доктор філологічних наук, професор, проректор з наукової та міжнародної роботи Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Полховська М. В. – директор Навчально-наукового інституту іноземної філології Житомирського державного університету імені Івана Франка, кандидат філологічних наук, доцент.

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

1. Потапенко С. І. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології, перекладу і філософії мови Київського національного лінгвістичного університету.

2. Славова Л. Л. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

3. Борисенко Н. Д. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології та перекладу Житомирського державного університету імені Івана Франка.

4. Талавіра Н. М. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології та методики викладання іноземних мов Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

5. Нідзельська Ю.М. – секретар оргкомітету, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Житомирського державного університету імені Івана Франка.

6. Полівчук Т.В. – лаборант кафедри англійської філології та перекладу.

ЗМІСТ

Антонюк Н. М. Фахова лексика у текстах сучасного соціально-економічного дискурсу: лінгвостатистичний аспект	7
Болгова К.О., Коляда О.В. Сталість феміністичного дискурсу у жанрі поезії: проблеми та стратегії перекладу	8
Бондаренко Я. О. Переклад юридичних термінів: англійська та українська мови	12
Борисенко Н.Д., Самойленко С.М. Модифікація персонажного мовлення англійського серіалу «Корона» в українському перекладі	14
Бочковська І.С. Стилїстичні особливості авторського стилю Фріди Мак-Фадден	16
Бичков Д.О., Дячук Н.В. Глосарій виробничої термінології як інструмент корпоративної комунікації	19
Гладун С. Жанрова специфіка спекулятивної белетристики: еволюція терміну та основні характеристики	22
Громовенко В. В. Лексичні засоби репрезентації гуманітарних наслідків військового конфлікту	24
Гудзь Д.О., Гарлицька Т.С. Основні ознаки та призначення експресивних одиниць в англійському інтернет-дискурсі	27
Ейсмонт М. О. Переклад як центральне поняття сучасного перекладознавства	31
Єршов В.О., Козицька В.М. Лексико-граматичні трансформації як важливий засіб відтворення ідіостилю у перекладі роману Т. Дж. Рід «Сім чоловіків Евелін Г'юго»	33
Звягіна Г. О. Стилїстичний синтаксис роману «Natalia» Шанталь Гаран	35
Іванченко М. Ю. До питання перекладу науково-технічної термінології	38
Каптюров А. А. Civil Society Concept Verbalization in Mass Media Discourse	40
Корольова Н.В. Лазер-Паньків О.В. Латинські та грецькі цитати у романі Віктора Гюго «Notre-Dame de Paris»: функціональний аспект	43
Краснопольська Н.Л. Особливості метафоризації математичних термінів у метамові менеджменту	47
Кулик С.П. Оцінна лексика як інструмент медіавпливу у репрезентації НАТО в англійських ЗМІ	49
Лисюк Д.М. Термін як базова одиниця фахової лексики в міжнародних документах	51
Михальчук Т.В. Читання як практика резильєнтності в сучасній українській літературі для дітей та юнацтва	53
Мосієнко О.В., Горкуша Р.В. Компаративні фразеологізми у сучасній	

англомовній прозі та їх українські переклади (на матеріалі творів Дж. Р. Р. Мартіна)	57
Мосієнко О.В., Іващенко В.П. Особливості відтворення американських кінофільмів військової тематики українською мовою	61
Москальова Т. М., Коляда О. В. Теоретико-методологічні засади художнього стилю жанру фентезі (на матеріалі прози Джона Толкіна)	64
Насакіна С.В. Соціокультурні проблеми перекладу англійських ідіом з анімалістичним компонентом	67
Нідзельська Ю. М., Козак К.Т. Особливості перекладу інфінітивних конструкцій українською мовою	69
Нідзельська Ю. М., Шарварчук А. В. Особливості відтворення образних засобів в англо-українському перекладі детективних романів Агати Крісті	72
Нідзельська Ю. М., Саттуф А.А. Образні засоби мовлення як чинник виразності тексту	75
Нідзельська Ю. М., Флячінський О.Б. Базові особливості політичного дискурсу	78
Нікішова Т. Кризовий дискурс в сучасних медіа: напрями дослідження	80
Очковська А. П., Ліщинська Ю.О. Мовна динаміка персонажа як художній засіб репрезентації когнітивної трансформації в романі Деніела Кіза «Flowers for Algernon»	83
Очковська А. П., Марчук А. В. Особливості відтворення авторської іронії у перекладі роману Джейн Остін «Northanger Abbey» українською мовою	86
Очковська А. П., Правдицька С.А. Перекладацькі стратегії відтворення ідіостилію Коллін Гувер українською мовою	89
Очковська А. П., Сафарова М.О. Лінгвокультурні та стилістичні особливості перекладу жанру горор: на матеріалі серіалу <i>FROM</i> /«Ззовні» українською мовою	92
Пікалова А.О. Мовна репрезентація теми війни в українській та англійськомовній дитячій поезії	95
Позняк Н. В., Коляда О. В. Особливості перекладацьких стратегій у відтворенні гендерної та стилістичної виразності в художньому перекладі	98
Поліщук Л.П. Башинська Д.О. Поняття гумору та його класифікація: теоретичний, дискурсивний та перекладознавчий виміри	101
Поліщук Л. П., Галанзовська Б.Ю. Стратегії відтворення іронії в українському перекладі політичного дискурсу	103
Поліщук Л. П., Іванченко К.В. Специфіка відтворення атмосфери детективних творів Саймона Беккета в українському перекладі	105
Поліщук Л.П., Кондратенко А.О. Концептуальна метафора як фундаментальний когнітивний механізм у художньому дискурсі та	107

перекладі

- Поліщук Л.П., Степанчук І.О.** Поняття сленгу у сучасній лінгвістиці 110
- Полховська М.В., Лихотворик Є.В.** Фахова компетентність перекладача як чинник формування перекладацького ідіостилю 113
- Пушкар Т.М., Коваль Р.** Специфіка відтворення ідіостилю Р. Яррос в українському перекладі роману «Четверте крило» 115
- Пушкар Т.М., Роміцин В.** Сутність дефініції сленгу у сучасній англійській мові 117
- Славова Л. Л.** Термінологічна неологізація в сучасному англomовному економічному дискурсі епохи штучного інтелекту 119
- Смольницька О.О.** Транслінгвізм та інші нюанси на прикладі вибраної англomовної романістики вікторіанської доби і перекладацькі трансформації у відтворенні іншими мовами 121
- Тарасюк О.О.** Стандартизація перекладів законодавчих текстів Європейського Союзу 126
- Цапро Г. Ю.** Emotional Ethics in Contemporary Women-centred Prose 129
- Чумак Л. М.** Структурно-семантичні особливості лексичного моделювання сучасного англomовного цифрового дискурсу 132
- Шугаєв А. В.** Переклад в епоху глобалізації 136
- Шкарбан І.В.** Methodological Innovations in Contemporary Translation Studies 138
- Яворська В., Коляда О.В.** Гомофобія та її культурно-історичний вимір у контексті американської літератури ХХ століття 142
- Януш О.Б.** Потік свідомості та спонтанність: подібність і відмінності 145
- Янчук О.О., Коляда О.В.** Деконструкція утопії та витoki соларпанку: літературознавчий аспект 149
- Нідзельська Ю.М., Пантус А.** Поняття перекладу та найбільш загальні риси художнього перекладу 152

Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу

Загалом у глобальну інформаційну епоху переклад перестав бути власне мовною операцією. Це складний процес міжкультурної комунікації, який поєднує лінгвістичні, технічні, редакторські та аналітичні навички. Сучасний перекладач уже не лише відтворює текст іншою мовою, а формує спосіб, у який люди в різних країнах сприймають світ. Саме тому його професія стає однією з ключових у глобалізованому світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Bassnett Susan. Translation. The new critical idiom: Routledge, 2014. 193 p.
2. Cronin Michael. Translation in the Digital Age, London: Routledge, 2012. 176 p.

I. V. Shkarban
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

METHODOLOGICAL INNOVATIONS IN CONTEMPORARY TRANSLATION STUDIES

Contemporary Translation Studies is undergoing a profound paradigm shift, characterised by the convergence of advanced technological innovations, the expansion into diverse multimodal communication landscapes, and the continuous evolution of research methodologies. The maturation of Large Language Models (LLMs) and the integration of neurocognitive research methods outline emerging methodological trends that define contemporary research, moving from traditional textual analysis toward “Big Translation History” (BTH) [7: 231], agentic AI workflows, and multimodal accessibility frameworks. Contemporary Translation Studies is currently navigating a “hybridity paradigm”, where the focus has shifted from the output of translation to the complex interaction between human cognition and algorithmic intervention [4: 14-15; 3: 1312].

A central methodological shift involves moving beyond traditional descriptive or purely linguistic approaches toward multidimensional and integrated frameworks [1: 54]. Contemporary research underscores the importance of situating translation within broader socio-cultural, cognitive, and technological contexts, thereby framing translation not merely as linguistic transfer but as a complex communicative and decision-making activity [4: 14]. Bibliometric research conducted by I. M. Odrekhivska demonstrates that contemporary Translation Studies increasingly moves beyond traditional equivalence-based paradigms and engages more actively with socio-cultural and interdisciplinary approaches. This shift reflects the growing thematic diversity of global translation research. In this context, the shift from

purely sociological perspectives to editorial studies of translation highlights the need to examine how social structures shape the linguistic, textual, and narrative shaping of translated editions. Particular attention is paid to the ways translations are adapted to target functions and culturally repositioned within new communicative environments. Theoretical contributions within editorial translation studies, such as classifications of editorial interventions, analytical models, and conceptual frameworks, provide systematic tools for understanding the complex processes involved in producing high-quality translations [1: 55].

Corpus-based research methodologies strengthen empirical validity by integrating quantitative analysis with traditional qualitative interpretation, enabling a thorough examination of translator style, patterns, and linguistic phenomena across large datasets. Traditionally, research on translator style has relied predominantly on qualitative methods that examined general characteristics of translations from a largely interpretive perspective external to the linguistic system itself. While such approaches have provided valuable insights, their principal limitation lies in the difficulty of producing objective, systematic, and linguistically grounded descriptions of stylistic features. In contrast, corpus-based methodologies enable researchers to conduct statistical analyses of translations based on empirical linguistic data by integrating quantitative evidence, thereby strengthening the scientific rigour and persuasiveness of research findings. Reliability and validity constitute fundamental criteria in empirical research, and corpus-based studies of translator style demonstrate strengths in both respects [6: 192]. In terms of reliability, a relatively standardised research procedure has been established: translations are digitised (e.g., converted into TXT format), aligned using specialised tools such as ABBYY Aligner with manual verification, and compiled into electronic corpora. Researchers then employ corpus analysis software to conduct multi-level quantitative investigations. Standard parameters include lexical indicators (e.g., type-token ratio, lexical density, word length), syntactic measures (e.g., mean sentence length, sentence frequency, standard deviation), and discourse-level features (e.g., cohesion markers, pronoun distribution) [6: 192]. These quantitative findings are subsequently interpreted through qualitative analysis to explain observed patterns. The repeated application of this structured methodological framework across studies enhances replicability and consistency, thereby ensuring reliability. Recent reviews highlight that such methodologies have been applied to both synchronic and diachronic analyses, yielding nuanced insights into translation behaviour and trends. However, scholars also note challenges, including limitations in multimodal and multilingual corpus resources and the need for larger standardised bilingual corpora [6: 187-194].

Large language models (LLMs) introduced a qualitatively new form of language generation characterised by contextual coherence, adaptive discourse modelling, and dialogic interactivity. Unlike conventional neural machine translation (NMT) systems, which operate primarily within sentence- or segment-level alignment frameworks, generative artificial intelligence (GenAI) systems produce translations through probabilistic text prediction across extended discourse contexts. This shift has significant implications for Translation Studies, particularly for translation process

research, translator competence, and pedagogical methodology. Within Translation Studies, debate has centred on whether LLM-based systems constitute an extension of NMT paradigms or represent a paradigmatic transformation in translation technology [3; 4; 9]. While early evaluations suggest that GenAI outputs often exhibit high fluency and pragmatic appropriateness, concerns remain about terminological precision, factual consistency, and domain-specific reliability. Consequently, the question is no longer limited to output quality comparison but extends to broader issues of epistemology, authorship, and the redistribution of agency in translation production [4: 14].

Despite growing research on professional workflows and AI-assisted post-editing, the pedagogical dimension of GenAI in translator training remains underexplored. Translation pedagogy has traditionally emphasised the development of bilingual competence, strategic decision-making, intercultural mediation, and reflective practice. The integration of GenAI tools challenges these foundational components by potentially reshaping the distribution of cognitive effort, revision strategies, and textual responsibility [9: 33]. The increasing accessibility of AI systems to students necessitates empirical examination of how such technologies influence the acquisition of translation competence. Preliminary findings indicate that GPT-assisted post-editing may increase surface-level fluency and structural regularisation while simultaneously reducing variability and idiosyncratic stylistic markers characteristic of novice translators [9: 33]. These observations contribute to ongoing debates about normalisation, explicitation, and levelling-out in translated texts, suggesting that AI mediation may intensify certain universal tendencies while diminishing others [4: 16-17]. The notion of an “AI footprint” has emerged to describe recurrent linguistic patterns associated with AI-generated or AI-modified translations, providing a basis for further development of stylometric and forensic analysis within Translation Studies.

As translation increasingly becomes a hybrid human-AI endeavour, Translation Studies must refine its methodological instruments and theoretical frameworks to account for technologically co-constructed texts, reconsidering long-standing conceptual binaries: human versus machine, source versus target orientation, and process versus product analysis [3: 1301].

Cognitive translation and interpreting studies (CTIS) covers research at the interface between cognition and all kinds of multilingual mediated communication (MMC) tasks and events: oral and sign language interpreting, respeaking, sight translation, revision, post-editing, dubbing, subtitling, localisation, transcreation, and others. Ana María Rojo López and Ricardo Muñoz Martín, in Chapter 26 of *The Routledge Handbook of Translation and Methodology*, conceptualise Cognitive Translation and Interpreting Studies (CTIS) as belonging to the “utilitarian realms” of Translation Studies [8: 356]. They argue that CTIS is primarily oriented toward the practical enhancement of translation and interpreting processes, the improvement of product quality, and the optimisation of professional training within multilingual and multimodal communication (MMC). Central to this domain is the systematic investigation of the processes, outputs, tools, and situational variables that enable translation and interpreting activities. Such inquiry requires detailed, reality-based accounts grounded in observable and measurable phenomena [5: 1-20]. Accordingly,

CTIS is characterised as an empirically driven field that relies on scientific methodologies to examine cognitive and behavioural dimensions of translational activity. Its commitment to data-based analysis, experimental design, and process-oriented research situates it firmly within the broader framework of translatology [8: 356-359]. Empirical studies on translation competence have also employed mixed-methods approaches combining corpora and experimental procedures. In these studies, the experimental design is primarily used to collect empirical data within large-scale projects on translation competence, its acquisition and development. Thus, the combination of keylogging and eye tracking data has provided valuable evidence on aspects such as translation skills and experience, cognitive effort, directionality, human-computer and human-information interaction, the processing metaphor, and the timing and overlap of translation subtasks such as reading, typing, revising, etc. [8: 356-372].

Methodological innovations in Translation Studies reflect a discipline actively reconfiguring its tools, theories, and research practices. By embracing corpus-based and data-driven methods, incorporating AI technologies, advancing competence-oriented pedagogy, and widening interdisciplinary engagement, contemporary research offers more nuanced and empirically grounded insights into translation as a dynamic human and technological activity. These methodological developments not only enrich academic inquiry but also have practical implications for translator training, quality assessment, and professional practice, charting a path toward greater integration between theory, practice, and innovation.

REFERENCES

1. Одрехівська І. М. Від соціології до едитології перекладу: метатеоретичний вимір. *Південний архів (філологічні науки)*. 2024. Вип. 97. С. 54-60. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-2691/2024-97-6>
2. Brashi A. Mapping the Dynamics of Translation Studies (2015–2025): A Systematic Bibliometric Analysis. *Translation Studies: Theory and Practice*. 2025. Vol. 5. No. 2(10). P. 5-28. DOI: <https://doi.org/10.46991/TSTP/2025.5.2.005>.
3. Briakou E., Luo J., Cherry C., Freitag M. Translating step-by-step: Decomposing the translation process for improved translation quality of long-form texts. In *Proceedings of the Ninth Conference on Machine Translation*. 2024. P. 1301-1317. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2409.06790>
4. Gu W. Linguistically informed ChatGPT prompts to enhance Japanese-Chinese machine translation: A case study on attributive clauses. *PLoS ONE*. 2025. 20(1): e0313264. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0313264>
5. Muñoz Martín R., Rojo López A. M. Introduction. In *Research methods in cognitive translation and interpreting studies*. / Rojo López, Ana María & Ricardo Muñoz Martín (eds.). 2025. Amsterdam: John Benjamins. P. 1-20. DOI: <https://doi.org/10.1075/rmal.10.intro>
6. Li X., Chen H., Kang Z. Corpus-Based Research Methodologies in Translation Studies: Issues, Applications, and Prospects. *International Journal of Language and Linguistics*. 2025. 13(5). P. 187-194. DOI: <https://doi.org/10.11648/j.ijll.20251305.11>

7. Roig-Sanz D., Fóllica L. Big translation history: Data science applied to translated literature in the Spanish-speaking world, 1898–1945. *Translation Spaces*. 2021. 10(2). P. 231–259. DOI: <https://doi.org/10.1075/ts.21012.roi>
8. Rojo López A. M., Muñoz Martín R. Translation process research. In *The Routledge Handbook of Translation and Methodology* / Federico Zanettin & Christopher Rundle (eds). 2022. P. 356-372 DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315158945-26>
9. Zhan Y.-T., Hsu H.-T. A Preliminary Study on Exploring the Use of Translation Apps and Post-Editing Strategies of University Students. *Engineering Proceedings*. 2024. 74(1). 33. DOI: <https://doi.org/10.3390/engproc2024074033>

В.О. Яворська, О.В. Коляда
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ГОМОФОБИЯ ТА ЇЇ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИЙ ВИМІР У КОНТЕКСТІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХХ СТОЛІТТЯ

У ХХ столітті гомофобія у США постає як багатовимірне явище, що формувало не лише соціальні практики й політичний ландшафт, а й художні моделі репрезентації сексуальності. У цьому дослідженні гомофобія трактується як комплекс упереджень, юридичних обмежень, морально-політичних наративів та культурних практик, що маргіналізують інакшість і встановлюють жорсткі межі нормативної ідентичності. Це надає літературі амбівалентного статусу: фіксуючи механізми виключення й стигматизації, вона водночас слугує засобом критики та інструментом творення альтернативних текстів та описів сексуальності.

У першій половині ХХ століття гомосексуальність у США здебільшого вважали девіацією чи патологією. До 1973 року Американська психіатрична асоціація включала її до діагностичних категорій, що легітимізувало стигматизацію та широкий спектр дискримінаційних практик. У художній прозі того часу цей стан речей реалізувався через гру натяків, символів і підтекстів: оскільки прямі зображення одностатевих стосунків були небажаними або небезпечними для автора, питання сексуальності ставали видимими, зокрема, в кодованих формах. Така ситуація породжує «культуру замовчування», де письменники змушені шукати непрямі способи висвітлення квір-тем, а читач — відчитувати приховані сенси.

Період, що настав після закінчення Другої світової війни, а надто епоха «лавандової паніки» (Lavender Scare), коли гомосексуальних держслужбовців масово звільняли, посилив атмосферу суспільного страху й самоцензури. Морально-політичні наративи, страх бути визнаним загрозою національній безпеці та прагнення зберегти «традиційні цінності» спонукали авторів уникати

Сучасний стан і перспективи лінгвістичних
досліджень та проблеми перекладу

***СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ
ЛІНГВІСТИЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ***

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ПАМ'ЯТІ ДОКТОРА ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК,
ПРОФЕСОРА Д. І. КВЕСЕЛЕВИЧА (1935-2003)**

15 травня 2026 р.

Надруковано з оригінал-макета авторів
Житомирський державний університет імені Івана Франка